

Trvalá připomínka otrocké práce v Panenských Břežanech

Arizované zámky v malebné obci Panenské Břežany, ležící patnáct kilometrů severně od Prahy, byly v době druhé světové války vybrány jako vhodná sídla předních představitelů německé okupační moci. Zatímco Dolní zámek, předtím majetek cukrovarníka a mecenáše moderního umění Ferdinanda Blocha-Bauera, trvale obýval první říšský protektor Konstantin von Neurath a od dubna 1942 jeho nástupce Reinhard Heydrich, Horní zámek, dříve vlastnictví majitele továrny na nábytek Emila Gerstela, plnil funkci letního sídla německého státního ministra pro Čechy a Moravu K. H. Franka. Z Dolního zámku je dnes de facto ruina a záměry jeho nového majitele nejsou prozatím veřejně známy, Horní zámek byl v prosinci 2016 zpřístupněn veřejnosti jako muzeum s názvem Památník národního útlaku a odboje, jež je součástí Oblastního muzea Praha-východ.

Právě v areálu muzea byla dne 19. srpna 2020 slavnostně odhalena pamětní deska připomínající veřejnosti méně známou kapitolu z dějin obce, a sice nucené nasazení vězňů koncentračních táborů v letech 1942–1945.

Po atentátu na Heydricha se vdově Lině Heydrichové podařilo získat Dolní zámek a přilehlé pozemky k bezplatnému užívání. Pro svůj záměr přebudovat původní anglický park na ovocnou a zeleninovou zahradu a po údržbu rozlehlé zámecké budo-

vy potřebovala pracovní síly. Dohodla se s Heinrichem Himmlerem, který nechal pro tento účel zřídit v červenci 1942 zvláštní pracovní komando složené z několika desítek vězňů židovského ghetta Terezín. V únoru 1944 je nahradili vězni koncentračního tábora Flossenbürg, vesměs příslušníci náboženské společnosti Svědkové Jehovovi, pronásledovaní za nacismu kvůli odmítání vojenské služby a práce pro válečný průmysl. Patnáctičlenné komando zůstalo na místě až do 8. května 1945.

Ačkoli šlo v případě nucené práce vězňů v Panenských Břežanech o čistě soukromou záležitost vdovy po nacistickém pohlaváři a nikoli přímo o práci pro válečný průmysl, izolovaným ubytováním v konírně, náročnou fyzickou prací, častými pracovními úrazy, nedostačující stravou i fyzickými tresty a týráním ze strany strážní jednotky SS vykazovala tato komanda typické atributy stovek až tisíců pobočných koncentračních táborů rozestých po celé nacisty okupované Evropě.

Většina ostatních větších či menších poboček, které se nacházejí na českém území, připomínku v podobě pamětní tabule, nebo i památníku, již má. V Panenských Břežanech dosud chyběla. Jejím umístěním nejenže byla uctěna památka obětí nacistické perzekuce, ale i zdůrazněn historický význam této lokality.

Pavla Plachá
Foto autorka

